

L'home que voldríem ésser

Uns dietaris no són unes memòries. Joan Estelrich ja ho deia. Manel Jorba, que és qui ha editat els que Estelrich va escriure en els quaderns dels anys 1914, 1918, 1935, 1936, 1940, 1943, 1948 i 1949 i que es conserven al fons Joan Estelrich de la Biblioteca de Catalunya, ens ho recorda. Estelrich en va escriure també entre 1950 i 1958, però Carme Serrat, col·laboradora seva a Tànger, diu que els va cremar, encara que Jorba no s'ho vol acabar de creure. En tot cas, la mort prematura –als 62 anys– d'aquest mallorquí vinculat a la Lliga i, posteriorment, al franquisme va fer impossible que aprofités les notes d'aquests dietaris per escriure unes memòries. És una llàstima.

La seva vida va ser tan intensa que, ja en el títol de l'*Homenot* que li va dedicar, Josep Pla fa una hipòtesi que concreta més les raons d'aquesta impossibilitat: *Joan Estelrich o la dispersió*. “Una vida frustrada per una dispersió sense límits.” L'he rellegit. Naturalment, Pla només parla dels moments que el va tractar; sobretot l'any 1919, quan el va conèixer, i el començament dels anys vint, l'època en què “s'havia convertit en el paladí de l'antinoucentisme... Fou el primer tipus de la nostra generació que s'acara sense fer compliments a Xènius”.

Pla el va veure alguns cops a París

En conjunt, ens parla de la passió d'Estelrich per l'oratoria, de la seva relació amb Cambó, del seu interès per Kirkegaard –“Estelrich fou qui per primera vegada parlà d'aquest curiós personatge crepuscular”–, de la seva lleialtat contradictòria, perquè “ells dos estaven a matar”, a Francesc Cambó –que el va col·locar com a director de la Fundació Bernat Metge– i a Joan March –que el va escollir com a director del diari mallorquí *El Día* durant una llarga temporada. Finalment, Pla ens parla de la relació d'Estelrich amb la Societat de Nacions, passa força per alt la seva relació amb el franquisme –cosa que no fa Jorba– i s'esplaija en la relació d'Estelrich amb la Unesco, que és quan aprofita per donar-nos una pinzellada dels grans intel·lectuals que va tractar: “de Paul Valéry a Hermann Keyserling, de Leo Frobenius a Luigi Pirandello, de Charles Maurras a Aldous Huxley, de la senyora Ocampo a François Mauriac”. N'hi ha prou de llegir les planes del *Dietari* del 1936 –justament dies abans de l'inici de la guerra–, quan ens parla del que ell anomena l'*Entretien de Budapest*, per adonar-nos-en.

Com que, com segurament la majoria dels lectors, jo també ho desconecia pràcticament tot d'Estelrich, m'he hagut de remetre més d'un moment a la cronologia que hi ha al final d'aquests dietaris perquè, a l'epíleg, Manuel Jorba se centra a parlar dels *Avatars dels dietaris i contingut*, tot i que escriu unes planes interessantíssimes sobre les seves ambicions professionals i la seva posició durant la guerra i a la postguerra. Hauria estat molt útil un estudi més a fons. Però Joan Estelrich

va tenir una vida massa *dispersa* perquè encara en tinguem totes les dades.

Els fulls dels *Dietaris* hi ajudaran molt, encara que es faci una mica feixuc llegir moltes de les anotacions perquè són excessivament telegràfiques. Sobretot les de l'any 1918. No tant el del 1936, interessantíssim. L'últim dietari –el de 1949– acaba pràcticament amb *El seductor seduït*, una narració que té a veure amb el *Diari d'un seductor* de Kierkegaard i que Estelrich va escriure arran de la seva relació amb Elvira M. Balcells. La relació d'Estelrich amb les dones va ser també molt intensa. Gràcies a aquests *Dietaris* podem saber un xic què pensava d'Ors, de

l'editor Lluís Gili, dels revolucionaris, del feixisme. Val la pena llegir l'anàlisi que fa sobre l'oratoria de Cambó al *Quadern de 1918*, reviu el que va ser l'epidèmia de la grip. Com mouen unes ratlles d'un enterrament d'un nen obrer. Hi ha un moment, però, que Estelrich reflexiona sobre els memorialistes:

“Tots els autors de memòries tenim als fets un respecte supersticiós; però quan volem pintar l'home que som, no hi afegim voluntàriament l'home que voldríem ésser?” Potser sigui això, doncs, també, el que va impedir que escrivís les memòries. Ocupat com estava a ser l'home que volia ser, no devia disposar de temps per a explicar-ho. *

Bona recuperació

Quaderns Crema ha tingut la bona pensada de recuperar la figura de Joan Estelrich amb la publicació dels *Dietaris*. Nascut a Felanitx el 1896 i mort a París el 1958, va tenir una activa vida política i periodística. Fundador de les revistes *Cruz y espada* i *Gaceta de Menorca* (1912) i del periòdic *La Veu de Mallorca* (1917), la vinculació a la Lliga el va dur cap a Franco, tot i que havia estat perseguit per catalanista durant la dictadura de Primo de Rivera.

Joan Esterlich, en una reunió de la Unesco ARXIU

DIETARIS
Joan Estelrich
A cura: Manuel Jorba
Editorial:
Quaderns Crema
(Barcelona, 2012)
Pàgines: 651
Preu: 30 euros